

TÜRK GÖÇMENLERİN İTALYANLARA BAKIŞ AÇISI: BİR KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM ARAŞTIRMASI

Göksel Göker* - Gülümser Meşe**

ÖZET

Bu araştırmada İtalya'da yaşayan Türk göçmenlerin, içerisinde bulunduğu İtalyan toplumu ile kültürüne ve İtalyanlara bakış açısı kültürlerarası iletişim bağlamında belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada alan araştırması yöntemi kullanılmış, verilerin toplanmasında anket tekniği uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini İtalya'da yaşayan Türkler oluşturmaktadır. İtalya'da Türklerin yoğunluklu olarak yaşadığı Milano, Modena, Reggio Emilia, Como şehirlerinde yapılan anket, rastgele seçilen 545 Türk göçmene uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 16.0 paket programına aktarılarak frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır. Bununla birlikte değişkenler arasında ilişki olup olmadığı belirlemek amacıyla Kay Kare bağımsızlık testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler ışığında İtalya'da yaşayan Türk göçmenlerin İtalyan toplumuna karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olduğu, çeşitli uyum problemleri yaşadığı, bu uyum problemlerinde kültürel farklılıkların en önemli etken olduğu, Türk göçmenler ile İtalyanlar arasındaki ilişkinin sınırlı düzeyde gerçekleştiği ve sosyal ilişkilerde Türklerin yine Türklerle iletişim kurmayı tercih ettiği belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Kültürlerarası iletişim, Türk göçmenler, İtalya, adaptasyon.

THE VIEWPOINT OF TURKISH IMMIGRANTS TO ITALIANS: AN INTERCULTURAL COMMUNICATION RESEARCH

ABSTRACT

The aim of this research is to determine perspective of Turkish immigrants living in Italy to Italian society, culture and people in the context of intercultural communication. Field research method was used and survey technic was applied for collecting data in this research. The population in this research consists of Turks living in Italy. Survey applied to randomly selected 545 Turkish immigrants who mostly lived in cities of Milano, Modena, Reggio Emilia and Como. The data obtained from research transferred to the SPSS 16.0 package program and its frequency analysis was conducted. In addition to, chi-square test of independence was performed to determine whether there is a significant relationship between variables or not. According to data obtained from research determined that Turkish immigrants have a negative viewpoint to Italian society, they experience some adaptation problems, cultural differences are the most important factor to experience these adaptation problems, relationship between Turkish and Italian is occurred at a limited level and Turkish people prefer to communicate with other Turkish people.

Keywords: Intercultural communication, Turkish immigrants, Italy, adaptation.

GİRİŞ

Kültürlerarası iletişim günümüzde önemi giderek artan bir olgu olarak değerlendirilmektedir. McLuhan'ın *Global Köy* (2001) adını verdiği küresel çağda devletler, milletler ve bireyler artık farklı kültürler ile yakın temas kurmakta; ekonomik, siyasal ve kültürel birçok etkileşim türü içerisinde bulunmaktadır. Bu anlamda farklı kültürleri tanımak, farklılıkları anlamak ve onlara empatiyle yaklaşmak günümüzde

kazanılması gereken önemli nitelikler olarak algılanmaktadır.

Ancak kültürlerarası iletişimi yalnızca zaman ve mekan olgusunu olası en asgari düzeye indiren ve etkileşimi neredeyse zorunlu hale getiren küreselleşme süreciyle ilişkilendirmek temel bir yanılgıya neden olmaktadır. Çünkü kültürlerarası iletişim, günümüzdeki kadar yoğun olmasa da, insanlık tarihi kadar eski bir pratiktir. İnsanların ekonomik ve siyasi ilişkile-

* Öğr. Gör., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi

** Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu

ri, kültürel alışverişleri tarihsel bağlamda düşünlüdüğünde savaşlar, ticari ilişkiler ve özellikle göç ile yakından ilişkili bir durumdur. Ancak, farklı kültürlerin temas kurmasında göç hareketleri, taşıdığı farklı bir boyut ile dikkat çekmektedir: *Kalıcılık*. Bu özellik Marshall'ın tanımlamasında şu şekilde ifade edilmektedir (1999: 685): “Göç, bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketleri içerir.” Böylece kalıcı bir hareket olarak göç, kültürlerarası iletişimi ve bunun devamlılığını zorunlu hale getiren bir sosyal olay olarak değerlendirilmelidir.

Kültürlerarası iletişimin bir öncülü olarak göç hareketliliği Giddens'in belirttiği gibi (2008: 549) sanayileşme süreciyle birlikte hız kazanmıştır. Sanayileşmeye bağlı olarak gerek iç, gerekse dış göçün yaygınlaşmasıyla 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'nin de hemen her bölgesinden çok sayıda kişi başta Almanya olmak üzere birçok Avrupa ülkesine gitmeye başlamıştır ve bu süreç bugün, farklı nedenlerle de olsa devam etmektedir. Göçün salt bir yer değiştirme hareketi olmadığı, göçmenlerin kültürel kazanımlarıyla birlikte farklı bir kültürel formasyonun içine girdikleri göz önünde tutulduğunda kültürel farklılıkların önemi ortaya çıkmaktadır. Göç hareketleriyle ortaya çıkan ve temelde kültürel farklılıklara dayanan sorunlar, aradan kuşaklar geçmesine rağmen etkisini hâlâ sürdürmektedir.

Türkiye'nin dış göç tecrübesi ve bu bağlamda gelişen kültürlerarası iletişim süreci kimi akademik çalışmalara konu olmuştur. Ancak bu çalışmalar çoğunlukla Almanya, Fransa, Belçika gibi belli başlı bazı ülkeler kapsamında yapılmıştır. Bu çalışma ise; İtalya özelinde gerçekleştirilen bir alan araştırmasından elde edilen verilere dayandığı için ayrıca önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında İtalya'da yaşayan Türk göçmenlerin İtalya'ya, İtalyan toplumuna ve kültürüne yaklaşım tarzı kültürlerarası iletişimden hareketle belirlenmeye çalışılmıştır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmaya konu olan kavramlar ele alınacaktır. Bu bağlamda kültür, iletişim, kültürlerarası iletişim gibi temel kavramlar

tartışılacak, sonrasında bu temel kavramlarla ilişkili kavramlar değerlendirilecektir.

1.1. Kültür ve İletişim

Sosyal bilimler terminolojisinde kullanılan bazı kavramların ne'liğine ilişkin belirsizlikler, bu kavramların devam eden çalışmalarda tekrar tekrar ele alınmasını ve bir anlamda yeniden tanımlanmasını gerekli kılmaktadır. Bu gereklilik, her ne kadar mevcut karmaşaya katkı sağlasa da bir diğer taraftan araştırmacının bakış açısını ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

Söz konusu kavramlardan biri de *kültürdür*. Kültür, bir kavram olarak özellikle antropoloji, sosyoloji ve sosyal psikolojinin ilgi alanına girmektedir. Dolayısıyla farklı disiplinlerin farklı bakış açıları, kavramın tanımlanmasındaki çeşitliliğe önemli bir neden teşkil etmektedir. Bu bakımdan 1952 yılında yapılan bir araştırmada 160 farklı kültür tanımına ulaşıldığı, bu rakamın daha sonra 300'e çıktığı belirtilmektedir (Saran 1989: 267). Genel olarak bakıldığında “sosyal bilimlerde kültür, insan toplumunda biyolojik olarak değil, toplumsal araçlarla iletilip aktarılan her şeyi kapsamaktadır” (Marshall 1999: 442). Bu tanımlamada sosyal bilimler açısından toplumsal anlamda *her şeyin* kapsayıcısı olarak kültür oldukça geniş bir anlamda ele alınmaktadır.

Kültür kavramını çalışmalarının merkezine yerleştiren bilim dallarından biri olan *antropolojiye*, özellikle *kültürel antropolojiye* göre “toplumu oluşturan kişilerden kazandığımız becerilerimiz, inançlarımız ve davranışlarımız kültürün kapsamına girmektedir” (Wells 1994: 43). Başka bir anlatımla kültür, “insan davranışının ve bu davranışın yansımalarının arkasında yatan dünyanın soyut değerleri, inançları ve algılarından ibarettir” (Haviland ve ark 2002: 63). Sosyolojik açıdan ise; “bir toplumun kültürü; inançlar, normlar, değerler, ritüeller, dil, tarih, bilgi ve sosyal karakterin toplamı” (Bruce 2006: 58) olarak tanımlanmaktadır. Bir başka anlatımla “kültür, sosyoloji için sosyal yaşamın sembolik unsurunu (element) ifade etmektedir” (Turner 2006: 111). Sosyal psikoloji perspektifinden ise kültür şu şekilde tanımlanmaktadır: “Kültür belirli bir toplumun, üyelerinin doğada bulabileceklerinden daha fazla

doyum sağlayabilmeleri için, başardığı tüm maddi ve davranışsal düzenlemelerin örüntüsüdür” (Kağıtçıbaşı 2008: 380).

Sosyal bilimler, kültürün toplumsal hayat açısından iki ana işlev gördüğüne işaret etmektedir (Hall 2008: 447): Birincisi, kültürün yaşama bir anlam katmasıdır. Kültürün yaşama anlam katması, hayat içerisinde olup biten doğum, ölüm, ıstırap ya da mutluluğu açıklayabilmesi ile bağlantılıdır. Kültür, bireye hayat içerisinde olup bitenleri açıklar ve böylece yaşama bir anlam katar. İkincisi, kültürün bir takım sosyal davranış kurallarını dayatmasıdır. Böylelikle toplumsal hayat içerisinde bireylerin davranışlarında bir ahenk meydana gelmekte ve insanların birbirini anlaması kolaylaşmaktadır.

Canlılar içerisinde bir kültür yaratıcısı ve bir kültürün içinde var oluşu ile ayrılan insanoğlu (Emiroğlu ve ark 2003: 521) kültürü kuşaktan kuşağa aktarır. Bu, dil ve iletişime dayalı bir süreci ifade etmektedir. Kültürün biyolojik kalımdan çok dil ile öğrenildiğini belirten Haviland’dan (2002: 63) ilhamla kültürün, kalımsal bir olgu olmadığı, bunun aksine dil ve iletişime dayalı öğrenme sürecinin bir parçası olarak kuşaktan kuşağa aktarıldığı belirtilebilir. Turhan’ın da (2002: 36) işaret ettiği gibi kültür bu anlamda *miras alınan* maddi ve manevi her unsuru kapsamaktadır.

Kültür ile *iletişim* kavramlarının bir arada bulunmasının ve anılmasının temel nedenlerinden biri iletişimin kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasında üstlendiği roldür. Bu anlamda iletişim kültürel dinamiklerin öğretilmesi ve öğrenilmesinde önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Ancak iletişimin kültüre olan etkisi, kültürün iletişime olan etkisinin göz ardı edilmesine neden olmamalıdır. Çünkü toplum içerisindeki bireyin, toplumla irtibatını sağlayan kültür, iletişim sürecinde kullanılan sembol ve kodların karşılıklı olarak birbirine en yakın düzeyde anlamlandırmasında önemli bir ölçütür.

İletişim de tıpkı kültür gibi çok sayıda tanımlanan bir kavramdır. 1972 yılında iletişim alanında yapılan bir araştırmada 126 değişik tanıma ulaşılmıştır (Mutlu 2004: 139) bunun en açık ifadesidir. Mutlu, iletişime ilişkin yapılan

tanımlamaların iki düşünce çizgisi olduğunu ve bu düşüncelerden ikincisinin kabulüne doğru bir gelişim olduğunu belirtmektedir (2004: 140). Bunlardan birincisi iletişim sürecinin iletişim yönünü öne çıkarmakta, ikincisi ise karşılıklılık ve ortak algılama, paylaşma gibi unsurların altını çizmektedir. En genel anlamıyla iletişim, “iletiyi kodlayıp gönderen ile iletiyi alıp açımlayan ve iletiye kendi iletişi ile yanıt veren, iki kişi arasında işleyen doğrusal bir süreç” (Oskay 1997: 14) olarak tanımlanabilir. Bir başka anlatımla “iletişim olgusu; düşünce, ileti, istem ve anlamların, sözle, konuşmayla, söylemeyle ya da fiziksel araçlarla, bir us ve bellekten, ötekine aktarılmasını sağlayan bir etkileşim” (Odyakmaz ve Odyakmaz 2008: 60) süreci olarak kabul edilmektedir.

İletişim, yalnızca sözel yolla gerçekleşmez. İletişim, aynı zamanda sözel olmayan jest ve mimikler, davranış kalıpları, işaret ve semboller, karşıdaki insana bir anlam ifade eden/gönderen giyim tarzı gibi bireysel tercihlerle de ilgilidir. Bu sebeple iletişimin varlığı, bireyler arasındaki ortak kodların varlığına ihtiyaç duymaktadır. Bu ortak kodlar ise kültürel bir bütünlük içinde sağlanmaktadır. Bu noktada farklı kültürden gelen, farklı kültürleri temsil eden kişiler arasındaki iletişimin nasıl bir süreç içerisinde gerçekleşeceğini anlamaya yönelik bir soru ele alınan konu açısından anlam kazanmaktadır.

1.2. Kültürlerarası İletişim

Kültürlerarası iletişim, bir çalışma alanı olarak 1950’li yıllarda ortaya çıkmıştır. Edward T. Hall’un 1951 ile 1955 yılları arasında yaptığı çalışmalar (Rogers 1999: 68) kültürlerarası iletişim alanının başlangıcı sayılır. Bu sebeple Hall, birçok kişi tarafından alanın *babası* (Arasaratnam ve ark 2005: 138) olarak kabul edilmektedir.

Kültürlerarası iletişim, en kapsayıcı anlamıyla farklı kültürlerden gelen, farklı kültürel altyapıya sahip bireyler arasındaki iletişim sürecini ifade etmektedir (Dictionary of Media Studies 2006: 121, Arasaratnam ve ark 2005: 138, Groff 2002: 702, Khang 2008: 338, Oatey-Sprencer ve ark 2007: 1, Peltokorpi 2010: 177, Taylor 2005: 428, Kartarı 2006: 13, Matkeviciene 2008: 60, Mutlu 2004: 202,

Findlay 1998: 91). Bu yönüyle kültürlerarası iletişim öncelikli olarak kişilerarası iletişimden farklılaşmaktadır. Çünkü kişilerarası iletişim aynı kültürün içinde bulunan bireyleri ele alırken, kültürlerarası iletişimde, iletişim süreci farklı kültürlerin etkileşimi çerçevesinde ele alınmaktadır. Kültürlerarası iletişim, çok kültürlü toplumlarda yapılan karşılaştırmalı kültürel çalışmalardan (cross-cultural) da ayrı tutulmalıdır. Çünkü kültürlerarası iletişim (intercultural) çalışmaları farklı kültüre mensup insanların karşılaşmaları sırasındaki etkileşimi konu edinmektedir (Kartarı 2006: 38, Khang 2008: 338, Peltokorpi 2010: 177).

Kültürlerarası iletişim sürecinin önündeki en büyük engellerden biri elbette *dildir*. Ancak Novinger'in (2001) de belirttiği gibi kültürlerarası iletişim sürecinde dilden daha büyük ve aşılması daha zor engel farklı bir kültürü *konusmaktır*. Bu sebeple dil, kültürlerarası iletişim sürecini yaşayan bireyler için güç, ancak aşılması mümkün bir olgu olarak kabul edilebilir. Ancak farklılıkların kültür üzerinden vurgulandığı ve belirginleştiği bir iletişim ortamında, kullanılan dil aynı da olsa, bakış açısındaki farklılıklar kültürlerarası iletişimin seyrini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu yüzden farklı kültürleri temsil eden bireylerin *kültürlerarası iletişim yeterliğine* (intercultural communication competence) sahip olması beklenmektedir.

Kültürlerarası iletişim yeterliği "bir kişinin farklı kültürden biriyle etkin ve uygun bir şekilde bilgi alışverişinde bulunabilme yetisine sahip olması" (Rogers ve ark 1999: 221) ile ilişkili bir kavramdır. "Kültürlerarası iletişim yeterliği farklı kültürlerin üyeleri arasında yanlış anlamalarla ters orantılıdır. Yeterlik arttıkça yanlış anlamalar azalır" (Kartarı 2006: 231). Bu yeterliğin nasıl sağlanacağı ya da nasıl artırılacağına yönelik farklı birçok yaklaşım bulunmaktadır (Bkz: Arasaratnam 2005: 140). Chen ve Starosta'ya göre kültürlerarası iletişim yeterliği iki ön gerekliliğe sahip olmalıdır (Dong ve ark 2008: 30): Bunlardan ilki *farkında olmak*, ikincisi ise *duyarlılıktır*. Kültürlerarası iletişim bağlamında düşünüldüğünde farklı kültüre mensup bir bireyle iletişim halindeyken, bu durumun farkında olmak iletişim sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Kullanılan kelimelerden, gösterilen jest ve mimiklere

kadar sürecin farklı bir kültür ile işlediğinin farkında olmak kadar ayrıca farklılıklara karşı duyarlı olmak da iletişim sürecinde etkili bir unsur olacaktır. "Bu yüzden farklı sosyal gruplardaki kültürlerarası ve kültür içi iletişimsel davranış biçimleri konusunda duyarlılık göstermek gerekir" (Oksaar 2008: 98). Selçuk'un (2005: 452) da belirttiği gibi sorunsuz bir iletişim için empatik tavırlar önem taşımaktadır. Böylece duyarlılık sayesinde karşı tarafa empati ile bakmak mümkün hale gelecektir.

Kim (2002: 454-455) kültürlerarası iletişim yeterliğini açıklarken *bilişsel*, *duyusal* ve *davranışsal* olmak üzere üç unsurdan bahseder. Kim'e göre bilişsel olarak yeterli bir kişi, ev sahibi dili ve kültürünü iyi tanımalı, ayrıca tarihi, kurumları, hukuk ve mevzuatı, inançları, normlar ve sosyal davranış kuralları ile bireyler arası ilişkiler hakkında bilgili olmalıdır. Duyusal yeterlik ise yabancılarla, yerlilerin duygusal ve estetik deneyimlerine ortak olma imkanı tanır. Bu deneyimler; sevinç, heyecan, mizah, başarı ve güzelliğinden; hüznün, sıkıntı ve umutsuzluğa kadar geniş bir yelpazede değerlendirilebilir. Davranışsal unsur ise ev sahibi kültür içerisindeki bir yabancıya sözlü ve sözsüz etkileşimde doğru kombinasyonları seçme şansı sağlar. Burada sözel iletilerin yanında sözel olmayan davranış kalıplarının da en doğru şekilde anlaşılması gerekliliği ön plandadır. Kültürlerarası yeterlik, toplumsal etkileşim ve iletişimde ulaşılması gereken bir derece olarak değerlendirildiğinde farklı bir kültürün içerisinde bulunan her bir birey için ayrı ayrı önem taşımaktadır.

1.3. İlişkili Kavramlar

Kültürlerarası iletişim süreci karmaşık bir süreç olarak değerlendirilir ve bu yüzden bu alanda yapılan çalışmalar multidisipliner bir özellik göstermektedir. Algılama, klişeleştirme, akültürasyon, enkültürasyon, kültürel değişim ve modernleşme, göç ve kültürel kimlik, (Kartarı 2006: 13) etnikmerkezcilik, asimilasyon, adaptasyon, yabancı ve marjinal insan gibi bir çok olgu ve kavramlar dizisi kültürlerarası iletişimin anlaşılmasında yardımcı işlev üstlenmektedir. Bu bölümde, özellikle ele alınan konu bağlamında önemli olduğu düşünülen

göç, etnikmerkezcilik, adaptasyon ve asimilasyon kavramlarına değinilecektir.

1.3.1. Göç: Göç kavramı, kültürlerarası iletişim sürecinin bir nedeni olarak kabul edilebilir. Tarih boyunca devam eden göç hareketleri bir anlamda farklı kültürlerin birbirleriyle karşılaşmalarına ve etkileşime girmelerine neden olmuştur. Yalçın'ın (2004: 13) tanımlamasına göre göç; “ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir”. Emiroğlu ve Aydın (2003: 342) göçün kültürel sonuçlarının kültür göçü, kültürel yayılma, kültür şoku, kültürleşme, kültürlenme ve kültürel uyarlanma süreçlerinde ortaya çıktığını belirtmektedir. Bununla birlikte göç hareketleri sonucunda yeni bir insan tipi ya da toplumsal olgu ortaya çıkmaktadır: Göçmen/lik. “Göçmenlik, kültürel dönüşüm süreci olarak; kişinin mensubu olduğu topluluğun normlarının, değerlerinin ve kimliklerinin silindiğini, ev sahibi toplumun benzer modellerini kendine uyarlayamadığını ve yeni toplumda kabul görmediğini görerek giymek zorunda olduğu bir ateşten gömlek” (Dİbet 2008: 314) olarak değerlendirilmektedir.

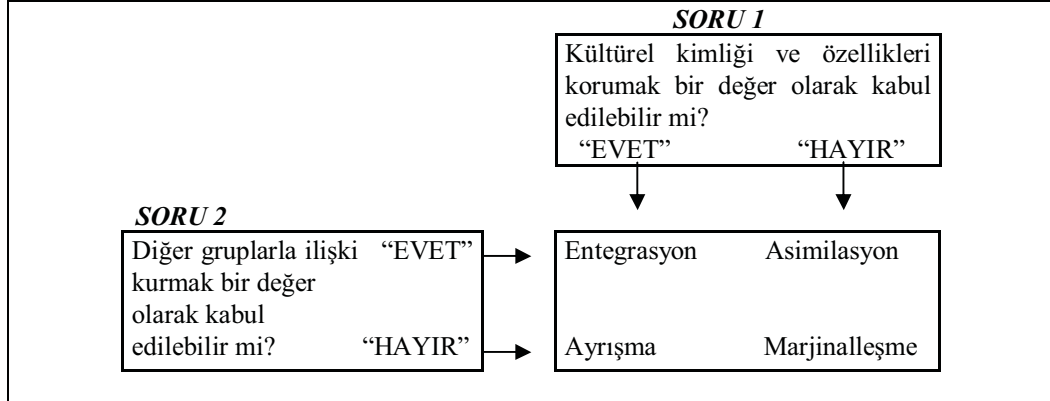
1.3.2. Etnikmerkezcilik: Etnikmerkezcilik kültürlerarası iletişim çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. Çünkü etnikmerkezci bir yaklaşım kültürlerarası iletişim sürecini olumsuz yönde etkileyecektir. Etnikmerkezcilik, bir bireyin her şeyin merkezine kendi grubunu yerleştirmesi ve diğer bütün her şeyi bununla ilişkilendirmesi ya da buna bağımlı hale getirmesidir (Dong ve ark 2008: 29). Bir başka ifadeyle etnikmerkezcilik “dışarıdakiler hakkında beslenen kuşkuyla birlikte, başkalarını kişinin kendi kültürüne dayanarak değerlendirmesi” (Giddens 2008: 543) olarak tanımlanmaktadır. Her ne kadar etnikmerkezci bakış açısı, tabakalı ve kolektivist toplumlara özgü bir iletişim formu olarak değerlendirilse de, Avrupa’da *modernist etnikmerkezcilik* olarak ortaya çıkmıştır. Modernist etnikmerkezcilik

bizin değer kazanmasına, *ötekinin* ise bir farklılık olarak reddedilmesine yol açar. Oysa etnikmerkezcilikte ötekinin davranışlarını kendi standartlarına göre yorumlama ve değerlendirme vardır ve olumlu *biz*, olumsuz *diğerleri* gibi bir ayırt etme söz konusudur (Baraldi 2006: 57). Bu bağlamda Avrupa’da gelişen etnikmerkezcilik anlayışının daha çok kendini yüceltme ve diğerini reddetme ya da ötekileştirme gibi bir bakış açısına sahip olduğu savunulabilir.

1.3.3. Adaptasyon: Adaptasyon, göçmenlerin kendi kültürel normlarını ev sahibi kültürün normlarına uyarladığı bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Evanoff 2006: 423). Kim, adaptasyon sürecinin kültürlenme (acculturation) ve asimilasyon (deculturation) gibi iki alt sürece açıldığını belirtirken bununla birlikte kültür şoku deneyimine neden olduğunu söylemektedir (2002: 453). Adaptasyon süreci içerisinde yaşanan kültür şoku, göçmenlerin karşılaştıkları kültürel güçlüklerin toplamı olarak kabul edilebilir. Kültür şoku, “bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntı ve bunalımlar, gösterdikleri tepkiler” (Güvenç 1974: 134) olarak anlam kazanmaktadır. Negatif bir tepki olarak şekillenen kültür şokunun, böyle bir deneyimi yaşayanlar açısından faydalı olabileceğini savunan görüşler de mevcuttur (Marshall 1999: 443).

Berry’e göre (Kim 2002: 457) adaptasyon farklı şekillerde gerçekleşebilir. Göçmenler, entegre bir yaşamı tercih ederek ev sahibi kültüre adapte olabileceği gibi bunun yanında kendi kültürünü reddederek büsbütün ev sahibi kültürü kabul edebilir. Ayrıca farklı bir adaptasyon türü olarak göçmenler kendi kimliklerini koruma eğilimi gösterip, ev sahibi kültür ile ilişkilerini en aza indirebilir. Bir başka adaptasyon türü olarak marjinalleşme ortaya çıkabilir. Burada göçmenlerin ne kendi kültürel kimliklerini ne de ev sahibi kültürü benimsemesi gibi bir durum söz konusudur. *Şekil 1.*’de görülen Berry’nin dört adaptasyon modelinde, yöneltilen iki soruya verilen cevaplar, yaşanan adaptasyon türünü ortaya koymaktadır.

Şekil 1. John Berry'nin dört adaptasyon modeli (Kim 2002: 457).

Buna göre her iki soruya da verilen cevap 'evet' ise *entegrasyon*; cevaplar 'hayır' ile 'evet' ise *asimilasyon*; cevaplar 'evet' ile 'hayır' ise *ayrışma*; her iki soruya da verilen cevap 'hayır' ise *marjinalleşme* söz konusudur. Bu açıdan bireyin kendi kültürel kimliğini korumaya ve diğer gruplarla ilişki kurmaya yönelik düşüncesi ne tür bir adaptasyon süreci yaşandığını ortaya koymaktadır.

1.3.4. Asimilasyon: Asimilasyon, bir adaptasyon türü olarak kabul edilir. Kavramın zihinlerde oluşturduğu izlenimden de anlaşıldığı gibi aslında ev sahibi kültür için olumlu bir uyum şekli olarak değerlendirilebileceği gibi, yabancılar için bir kültürel redde işaret etmektedir. Bu yüzden asimile olmuş bir birey, ev sahibi kültüre uyum sağlarken kendi kültürünü dışlayan ya da kendi kültüründen yoksun kalan bir dönüşüm yaşar. Asimilasyon ayrıca bir göçmen politikası olarak da değerlendirilir. "Asimilasyoncu yaklaşım, yeni toplumsal düzenle bütünleşmenin bir parçası olarak göçmenlerin dillerini, giyim ve yaşam tarzlarını ve kültürel görünümünü değiştirmelerini talep eder" (Giddens 2008: 545). Başka bir ifadeyle asimilasyon, "dışarıdan gelen birisinin, göçmenin ya da tali konumdaki bir grubun, egemen olan toplumla ayırt edilemez derecede bütünleşmesi sürecini" (Marshall 1999: 42) ifade etmektedir. Ayırt edilemeyecek ölçüde yaşanan değişim, farklılıkların ortadan kalktığı bir göstergesidir.

2. ARAŞTIRMA

2.1. Araştırmanın Amacı

Kültürlerarası iletişim, günümüzde önemi giderek artan bir olgu olarak değerlendirilmektedir.

Özellikle küreselleşme süreciyle birlikte üzerinde daha fazla durulan bir alan olarak kültürlerarası iletişim çalışmaları göç ve göçle birlikte ortaya çıkan kültürel etkileşimle ve bunun sonuçlarıyla ilgilenmektedir. Bu bağlamda kültürlerarası iletişim sürecini anlamak ve bu konuda öneriler ortaya koymak bu süreci yaşayan göçmenlerin durumunu betimlemeye bağlıdır.

Bu nedenle, İtalya'da yaşayan, İtalyan kültürü ile etkileşime geçen Türk göçmenlerin, İtalyanlara ve İtalyan toplumuna bakış açısının betimlenmesi bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın alt amaçları ise şu şekilde belirtilebilir: Türk göçmenlerin İtalya'da uyum problemleri var mıdır? Varsa bu problemlerin nedenleri nelerdir? Bir göçmen olarak Türkler, İtalya'da kendilerini nasıl hissetmektedir? Türklerin sosyal ilişkilerinde kullandığı dil nedir? Türkler daha çok kimlerle sosyal ilişki içerisinde bulunmaktadır?

2.2. Araştırma Yöntem ve Tekniği

Bu amaçlar çerçevesinde yapılan araştırmada alan araştırması yöntemi uygulanmış, verilerin elde edilmesinde ise anket tekniği kullanılmıştır.

Anket formu; kültürlerarası iletişim, kültür, iletişim ve göç konularıyla ilgili literatür taraması, alanda daha önce gerçekleştirilen araştırmaların da incelenmesi sonrasında ve araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulmuştur. İlk olarak 10 kişilik kontrol grubunda denenilen anket formu, gerekli görülen düzeltmeler ve eklemelerden sonra uygulamaya konulmuştur.

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 16.0 paket programına aktarılarak frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Kay Kare bağımsızlık testi yapılmıştır.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İtalya'da yaşayan Türk göçmenler oluşturmaktadır. İtalya'da Türklerin yoğun olarak yaşadığı *Milano, Modena, Reggio Emilia, Como* şehirlerinde 04-20 Ocak 2010 tarihleri arasında yapılan anket, tesadüfi olarak seçilen 600 Türk göçmene uygulanmıştır. Ancak anket uygulamasının ardından soru formlarında yapılan incelemede geçersiz olduğu tespit edilen soru formları iptal edilmiştir. Böylelikle araştırmada 545 kişilik bir örneklem grubuna ulaşılmıştır. Araştırmada katılımcıların 18 ve üzeri yaş aralığında olması ve anketin belirtilen şehirlerde yapılması dışında bir sınırlılık gözlemlenmemiştir. Anket çalışması sırasında katılımcılarla yüz yüze görüşülmüş ve anlaşılmayan sorular sondajlama yöntemi ile katılımcılara açıklanmıştır.

2.4. Bulgular ve Analiz

Anket katılımcılarından 317 kişi (% 58.2) erkek, 228 kişi ise (% 41.8) kadındır. Katılımcılardan 163 kişi (% 29.9) 18-25 yaş, 169 kişi (% 31.0) 26-35, 126 kişi (% 23.1) 36-45 yaş, 61 kişi (% 11.2) 46-55, 20 kişi de (% 3.7) 56 ve üzeri yaş aralığında bulunmaktadır.

Örneklem grubunun eğitim durumlarına göre dağılımları şöyledir; 29 kişi (% 5.3) okur yazar, 304 kişi (% 55.8) ilköğretim, 163 kişi (% 29.9) ortaöğretim, 34 kişi (% 6.2) lisans, 7 kişi (% 1.3) lisansüstü düzeyde eğitim durumuna sahiptir. 6 kişi ise (% 1.1) okur yazar olmadığını belirtmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Vatandaşı Olduğu Ülke

	f	%
Türkiye	484	88.8
İtalya	39	7.2
Her ikisi	16	2.9
Diğer	5	0.9
Boş	1	0.2
Toplam	545	100.0

Katılımcılardan 7 kişi (% 1.3) memur, 245 kişi (% 45.0) işçi, 29 kişi (% 5.3) işsiz, 38 kişi (%

7.0) öğrenci, 157 kişi (% 28.8) ev hanımı, 4 kişi (% 0.7) emeklidir. 64 kişi ise (% 11.7) kendi işini yürüttüğünü belirtmiştir.

Tablo 1'de örneklem grubunun vatandaşı olduğu ülkelere göre dağılımı yer almaktadır. Örneklem grubunun oldukça büyük bir çoğunluğunun Türkiye vatandaşı olduğu belirlenmiştir. Türkiye vatandaşı olanların oranı 484 kişiyle % 88.8'dir. İtalya vatandaşı olanların oranları ise 39 kişiyle % 7.2'dir. Her iki ülkenin vatandaşı olanların oranı da 16 kişiyle % 2.9'dur. Bu veriler, İtalya'da yaşayan Türk göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun Türkiye'ye vatandaşlık bağı ile bağlı olduğunu göstermektedir. Bu durumun birçok farklı nedeni olabilir. Ancak katılımcıların İtalya'da yaşamalarına rağmen Türkiye ile vatandaşlık bağını koparmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların İtalya'daki Yaşam Süreleri

	f	%
1-5 yıl	153	28.1
6-10 yıl	211	38.7
11-15 yıl	75	13.8
16-20 yıl	51	9.4
20 ve üzeri	51	9.4
Boş	4	0.7
Toplam	545	100.0

Ankete katılan örneklem grubunun İtalya'daki yaşam süresine göre dağılımları Tablo 2'de görülmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun İtalya'daki yaşam sürelerinin 6-10 yıl gibi bir zaman diliminde yoğunlaştığı görülmektedir. Anket katılımcılarından 211 kişi (% 38.7) 6-10 yıl, 153 kişi (% 28.1) 1-5 yıl, 75 kişi de (% 13.8) 11-15 yıldır İtalya'da yaşadığını belirtmiştir. Bununla birlikte İtalya'da uzun dönem yaşayan kişi sayısı örneklem grubuna göre giderek azalmaktadır. 16-20 yıl ile 20 yıl ve üzeri yaşayanların sayısı 51'er kişidir (% 9.4).

Tablo 3. Katılımcıların Kendini Tanımlama Biçimi

	f	%
Türk	489	89.7
İtalyan	3	0.6
Her ikisi	37	6.8
Hiçbiri	16	2.9
Toplam	545	100.0

Örneklem grubuna, ait olduklarını düşündükleri milleti belirlemek için kendilerini nasıl tanımladıkları sorusu yöneltilmiştir. Özellikle Avrupa ülkelerine yapılan dış göç sonrasında, birinci kuşaktan olmasa bile 2. ve 3. kuşak göçmenlerde kendilerini yaşadıkları ülkenin milleti ile özdeşleştirme ve onların kültürel kimliklerini kabullenme eğilimi görülmektedir. Türk göçmenlerin ait oldukları kültürel kimlik bağlamında yaşadıkları bir diğer önemli gerilim ise *arada kalma* durumudur. Bu, kendini ne Türk ne de içinde yaşadığı milletin değerleri ile tanımlama durumudur. Bu bağlamda düşünüldüğünde İtalya’da yaşayan Türk göçmenlerin kendini çoğunlukla (489 kişi % 89.7) Türk olarak tanımladığı görülmektedir. Kendini İtalyan olarak ifade edenlerin oranı ise oldukça azdır (3 kişi % 0.6). Her ikisi seçeneğini belirtenler ise 37 kişidir (% 6.8). Kendini belirtilen kültürel kimliklerden hiçbiri ile özdeşleştiremeyen 16 kişi (% 2.9) ise bir diğer dikkat çekici veridir. Bu bakış açısının bir benzeri Almanya’da yapılan bir araştırmada (Yağbasan 2009: 126) da görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcılara Vatan Kavramının Çağrıştırdığı Ülke

	f	%
Türkiye	482	88.4
İtalya	10	1.8
Her ikisi	38	7.0
Fikrim yok	12	2.2
Boş	3	0.6
Toplam	545	100.0

Vatan kavramı bireyin kendini ait hissettiği yere işaret etmektedir. Bu anlamda katılımcılara *vatan* kavramının hangi ülkeyi çağrıştırdığı, ele alınan konu açısından önem taşımaktadır. Örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunda (482 kişi % 88.4) *Vatan* denilince Türkiye’nin çağrıştığı belirlenmiştir. Bu anlamda örneklem grubunun kendini ait hissettiği ülke olarak Türkiye’nin ön plana çıktığı ifade edilebilir.

Tablo 5. Katılımcıların Aile İçerisinde Konuştuğu Dil

	f	%
Türkçe	426	78.2
İtalyanca	4	0.7
Her ikisi	115	21.1
Toplam	545	100.0

Göçmenlerin içerisinde yaşadığı toplumun dilini konuşması, özellikle de iş ve okul hayatında, kaçınılmaz bir gündelik hayat pratiğidir. Ancak aile içerisinde hangi dilin kullandığı, kültürün yaşatılıp yaşatılmadığını göstermesi açısından önemli bir göstergedir. Bu bağlamda örneklem grubunun oldukça büyük bir kısmının (426 kişi % 78.2) aile içerisinde Türkçe konuşmayı tercih ettiği görülmüştür. İtalyanca’yı tercih edenlerin oranının oldukça düşük olması dikkat çekici bir unsurken her iki dili de kullananların oranı (115 kişi % 21.1) göz önünde bulundurulması gereken bir veridir.

Tablo 6. Katılımcıların Yaşlarına Göre Aile İçerisinde Konuştuğu Dil

Yaş	Aile içerisinde konuşulan dil						Toplam	
	Türkçe		İtalyanca		Her ikisi			
	f	%	f	%	f	%	f	%
18-25	127	30.1	1	25.0	35	31.0	163	30.2
26-35	135	32.0	0	0.0	34	30.1	169	31.4
36-45	105	24.9	2	50.0	19	16.8	126	23.4
46-55	44	10.4	0	0.0	17	15.0	61	11.3
56 ve üzeri	11	2.6	1	25.0	8	7.1	20	3.7
Toplam	422	100	4	100	113	100	539	100

$$\chi^2=16.99 \text{ df}= 8 \text{ p}= .03 < .05$$

Katılımcıların yaş durumuna göre aile içerisinde konuştuğu dil Tablo 6’da görülmektedir. Elde edilen verilere göre yaş değişkenine bağlı olarak aile içerisinde konuşulan dilin farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Özellikle 18-25 ile 26-35 yaş aralığında bulunan katılımcıların önemli bir çoğunluğunun her iki dili de konuş-

tuğu tespit edilmiş, bu oranın yaşın artmasına bağlı olarak giderek düştüğü görülmüştür. Kay Kare testi sonucu da $p= .03 < .05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve aile içerisinde konuşulan dilin yaş değişkenine göre farklılık gösterdiğini desteklemektedir.

Tablo 7. Katılımcıların İtalya’da Uyum Problemi Yaşayıp Yaşamadığına İlişkin Düşüncesi

	f	%
Evet, her zaman	119	21.8
Evet, bazen	250	45.9
Hayır	166	30.5
Fikrim yok	10	1.8
Toplam	545	100.0

Örneklem grubuna yöneltilen “İtalya’da uyum problemi yaşıyor musunuz?” sorusundan elde edilen verilere göre katılımcıların büyük bir

çoğunluğun (369 kişi % 67.7) uyum problemi yaşadığı tespit edilmiştir. Her zaman uyum problemi yaşadığını belirtenler 119 kişi (% 21.8) iken zaman zaman uyum problemi yaşadığını belirtenler ise 250 kişidir (% 45.9). Uyum problemi yaşamadığını belirtenler ise 166 kişidir (% 30.5). Bu veriler örneklem grubu içerisinde uyum problemi yaşayanların oranının oldukça yüksek olduğunu ve İtalya’daki Türk göçmenlerin uyum konusunda zorluklar yaşadığını göstermektedir.

Tablo 8. Katılımcıların İtalya’daki Yaşam Sürelerine Göre Uyum Problemi Yaşama Durumu

Yaşam Süresi	Uyum Problemi Yaşama Durumu								Toplam	
	Evet, her zaman		Evet, bazen		Hayır		Fikrim yok			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-5 yıl	37	31.4	73	29.4	38	23.0	5	50.0	153	28.3
6-10 yıl	57	48.3	100	40.3	51	30.9	3	30.0	211	39.0
11-15 yıl	9	7.6	39	15.7	25	15.2	2	20.0	75	13.9
16-20 yıl	10	8.5	19	7.7	22	13.3	0	0.0	51	9.4
20 yıl ve üzeri	5	4.2	17	6.9	29	17.6	0	0.0	51	9.4
Toplam	118	100	248	100	165	100	10	100	541	100

$$\chi^2=36.12 \text{ df}= 12 \text{ p}= .00 < .05$$

Katılımcıların İtalya’daki yaşam sürelerine göre uyum problemi yaşama durumu Tablo 8’de yer almaktadır. Verilere göre uyum problemi yaşayan katılımcıların büyük bir çoğunluğunun İtalya’daki yaşam sürelerinin 1-5 yıl ile 6-10 yıl zaman aralığında bulunduğu görülmektedir. Uyum problemi yaşadığını belirten katılımcıların oranı, yaşam süresinin artmasına bağlı olarak azalmaktadır. Kay Kare testi sonucu $p= .00 < .05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve uyum problemi yaşama durumunun yaşam süresine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Uyum Problemi Yaşadığını Söyleyen Katılımcıların Uyum Probleminin Nedeni Hakkındaki Düşüncesi

	f	%
Dini inançlar	71	19.6
Kültürel farklılıklar	130	35.8
Önyargılar	36	9.9
Milli değerler	12	3.3
Dil	96	26.4
Fikrim yok	11	3.0
Diğer	7	1.9
Toplam	545	100.0

Uyum problemi yaşadığını ifade edenlere yönelik olarak, uyum probleminin nedenlerinin ne olduğu konusunda bir soru yöneltilmiştir. Örneklem grubu içerisinde uyum problemi yaşadığını ifade edenlerin büyük bir kısmının (130 kişi % 35.8) bu problemin nedenini *kültürel farklılıklara* bağladığı görülmüştür. Bununla birlikte *dil* unsurunun da katılımcılar tarafından (96 kişi % 26.4) önemli bir neden olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Son olarak *dini inançların* da (71 kişi % 19.6) katılımcılar tarafından uyum konusunda önemli bir engel olarak görüldüğü ifade edilebilir.

Tablo 10. Katılımcıların Türkiye’ye Dönüş Yapmayı Düşünüp Düşünmediğine İlişkin Veriler

	f	%
Evet, kesinlikle	226	41.5
Evet, bazen	217	39.8
Hayır	100	18.3
Boş	2	0.4
Toplam	545	100.0

Örneklem grubuna Türkiye’ye dönüş yapmayı düşünüp düşünmedikleri sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların büyük bir çoğunlu-

ğunun (443 kişi % 81.3) Türkiye'ye dönüş yapmayı düşündüğü belirlenmiştir. Ancak Türkiye'ye kesinlikle dönüş yapmayı düşünenlerin sayısı 226 kişi (% 41.5) iken, dönüş yapmayı zaman zaman düşündüğünü belirtenler 217 kişidir (% 39.8). Bu durum farklı nedenlerle açıklanabilir, ancak örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun Türkiye'ye geri dönüş yapmayı düşünüyör olması ortada bir memnu-

niyetsizlik olduğunu göstermesi açısından önemli bir veridir. Almanya'daki Türk göçmenlerle ilgili yapılan benzer bir çalışmada (Yağbasan 2008: 324) da göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun dönüş yapmayı düşündüğü görülmüştür. Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk göçmenlerin bu düşünceye sahip olması, bu durumun yaygın bir tutum olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Tablo 11. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Türkiye'ye Dönüş Yapma Düşüncesi

Cinsiyet	Türkiye'ye Dönüş Yapma Düşüncesi						Toplam	
	Evet, kesinlikle		Evet, bazen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	147	65.0	114	52.5	54	54.0	315	58.0
Kadın	79	35.0	103	47.5	46	46.0	228	42.0
Toplam	226	100	217	100	100	100	543	100

$$\chi^2 = 7.92 \text{ df} = 2 \text{ p} = .019 < .05$$

Tablo 11'de katılımcıların cinsiyetlerine göre Türkiye'ye dönüş yapma düşüncesi görülmektedir. Elde edilen verilere göre Türkiye'ye dönüş yapma düşüncesi cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir. Erkek katılımcıların çoğunluğunun kadın katılımcılara oranla dönüş yapma fikrine daha çok sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kay Kare testi sonucu da $p = .019 < .05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Tablo 12. Dönüş Yapmayı Düşünen Katılımcıların Nedenleri

	f	%
Kültürel Uyumsuzluk	37	9.3
İşsizlik/Ekonomik Sebepler	102	25.6
Aile/Ülke/Vatan Hasreti	171	43.0
Dil	6	1.5
Dini/Manevi	26	6.5
Çocuklar	12	3.0
Haksızlık	2	0.5
Diğer	42	10.6
Toplam	545	100.0

Türkiye'ye dönüş yapmayı düşünenlere bunun nedenini belirtmeleri istenmiştir. Katılımcılara yöneltilen bu açık uçlu soruya verilen cevaplarda yoğun bir şekilde Türkiye'de kalan ailelerine, ülkelerine duyulan hasret ve özlem dile getirilmiştir. Bunun yanında ekonomik sebepler ve işsizliğin de önemli ölçüde geri dönüş sebebi olarak gösterilmesi dikkate değer bir noktadır. Çünkü, özellikle Avrupa Birliği ülke-

lerine yapılan göçlerin en temel sebebinin iş bulma ve daha iyi koşullarda yaşama düşüncesi olduğu kabul edilirse İtalya'ya giden Türk göçmenlerin önemli bir kısmının bu olanağa kavuşmadığı ve bu sebeple ülkesine geri dönmeyi düşündükleri ifade edilebilir. Bununla birlikte kültürel uyumsuzluklar, dini/manevi sebepler ve çocukların eğitimi gibi konular da örneklem grubunun önemsendiği dönüş sebepleri arasındadır.

Tablo 13. Katılımcıların Sosyal İlişkilerinde En Çok Arkadaşlık Kurduğu Kesim

	f	%
Türkler	314	57.6
İtalyanlar	23	4.2
Diğer Göçmenler	11	2.0
Hepsi	197	36.1
Toplam	545	100.0

Katılımcılara İtalya'da en çok arkadaşlık kurduğu kesimin hangisi olduğuna yönelik bir soru sorulmuştur. Bu soruya örneklem grubunun büyük bir çoğunluğu (314 kişi % 57.6) Türklerle arkadaşlık kurduğu yönünde cevap vermiştir. Ancak bunun yanında bu soruya *hepsi* yani Türkler, İtalyanlar ve diğer göçmenler olarak yanıt veren kesimin sayısının oldukça fazla olması (197 kişi % 36.1) bir diğer dikkat çekici veridir.

Tablo 14. Katılımcıların En Çok Hangi Ülkenin Televizyon Kanalını İzlediğine İlişkin Veriler

	f	%
Türk	454	83.3
İtalyan	63	11.6
Her ikisi de	12	2.2
Diğer	12	2.2
Boş	4	0.7
Toplam	545	100.0

Anket katılımcılarına “En çok hangi ülkenin televizyon kanallarını izlersiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Göçmenler açısından izlenen televizyon kanalları geldikleri ülke ile bağlarını devam ettirmesi ya da kuvvetlendirmesi açısından önem taşımaktadır. Göçmenler bu yolla ülkelerinde meydana gelen gelişmelerden uzak kalmamakta, ülkelerindeki sosyal ilişkileri televizyonlarda yayınlanan programlar ile unutmamakta ve en önemlisi dillerini bu yolla kullanabilmektedirler. Bu açıdan göçmenlerin geldikleri ülkenin televizyon kanallarını takip etmesi önem taşımaktadır. Bir diğer taraftan yaşadığı ülkenin televizyon kanallarını takip etmeleri, televizyonun bir kültür taşıyıcısı olduğu düşünüldüğünde, buldukları ülkenin kültürel ortamına daha rahat ayak uydurabilmelerini kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda örneklem grubunun neredeyse tamamına yakınının (454 kişi % 83.3) Türk televizyonlarını izliyor olması dikkat çekici bir veridir. Bu durum Türk göçmenlerin, mekansal olarak uzak kaldıkları ülkelere televizyonlar yoluyla yakın temas kurduğu gerçeğini göstermektedir. Buna karşılık İtalyan televizyonlarını tercih edenlerin oranı ise (63 kişi % 11.6) oldukça düşük görünmektedir. Bu durum Türk göçmenlerin, ülkeleri ile bağlarını koparmadıklarını ya da geçmişte elde ettikleri televizyon izleme alışkanlıklarını sürdürme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Tablo 15. Katılımcıların Türkiye’ye Geldiklerinde Çevresindeki Kişilerle İletişim Problemi Yaşayıp Yaşamadığına İlişkin Veriler

	f	%
Evet	113	20.7
Hayır	403	73.9
Fikrim Yok	28	5.1
Boş	1	0.2
Toplam	545	100.0

Yurt dışında farklı kültürlerle temas kuran ve bu kültürlerin özelliklerinden etkilenen bireyler belirli bir oranda kültürel dönüşüm yaşamaktadırlar. Bu anlamda tatil dönemlerinde ülkelerine gelen göçmenler Türkiye’deki çevresi ile bazı kültürel uyumsuzluklar yaşayabilmektedir. Örneklem grubuna böyle bir problemle karşılaşmış karşılaştıklarını belirlemek amacıyla “Türkiye’ye gittiğinizde çevrenizdeki kişilerle iletişim/diyalog problemi yaşıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun (403 kişi % 73.9) bu soruya *hayır* yanıtını verdiği görülmüştür. Ancak bir problem olarak bu sorunun varlığı da önemli bir kesim tarafından (113 kişi % 20.7) kabul edilmektedir. Bu durumun genellikle iki kültür arasında sıkışan ve kendini herhangi bir tarafta göremeyen bireylerde ortaya çıktığı kabul edilebilir.

Tablo 16. Çocuklarının Bir İtalyan ile Evlenmesi Durumunda Katılımcılarda Oluşacak Kanaat

	f	%
Kesinlikle olumlu	9	1.7
Olumlu	78	14.3
Olumsuz	167	30.6
Kesinlikle olumsuz	235	43.1
Fikrim yok	55	10.1
Boş	1	0.2
Toplam	545	100.0

Kültürel uyumun en belirgin özelliklerinden biri de farklı kültürel kimliği taşıyan kişilerin evlilik yapmasıdır. Bu durum kültürler arasındaki farklılıkların en aza indirildiğinin ya da farklılıkların görmezden gelenebilecek kadar benimsendiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu anlamda örneklem grubuna ‘Çocuğunuzun bir İtalyan ile evlenmesini nasıl değerlendirirsiniz’ sorusu yöneltilmiştir. Tablo 16’da da görüldüğü gibi örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun (235 kişi % 43.1) bu durumu *kesinlikle olumsuz* değerlendireceği belirlenmiştir. *Olumsuz* değerlendirenlerin oranı da (167 kişi % 30.6) örneklem grubunun bu olguya yaklaşımını kesinleştirmektedir. Bununla birlikte bu durumu olumlu değerlendirenlerin varlığı (87 kişi % 16.0) da dikkat çekici bir veri oluşturmaktadır.

Tablo 17. Katılımcıların İtalya'daki Yaşam Sürelerine Göre Çocuklarının Bir İtalyan İle Evlenmesi Durumundaki Kanaati

Yaşam Süresi	Çocuklarının Bir İtalyan İle Evlenmesi Durumundaki Kanaati										Toplam	
	Kesinlikle Olumlu		Olumlu		Olumsuz		Kesinlikle Olumsuz		Fikrim Yok			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-5 yıl	4	44.4	24	31.2	50	30.3	60	25.6	14	25.5	152	28.1
6-10 yıl	4	44.4	25	32.5	64	38.8	97	41.5	21	38.2	211	39.1
11-15 yıl	0	0.0	5	6.5	32	19.4	26	11.1	12	21.8	75	13.9
16-20 yıl	1	11.1	9	11.7	9	5.5	28	12.0	4	7.3	51	9.4
20 yıl ve üzeri	0	0.0	14	18.2	10	6.1	23	9.8	4	7.3	51	9.4
Toplam	9	100	77	100	165	100	234	100	55	100	540	100

$$\chi^2 = 29.44 \text{ df} = 16 \text{ p} = .021 < .05$$

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun çocuklarının bir İtalyan ile evlenmesi konusundaki kanaatinin olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu konuya az da olsa olumlu yaklaşımlar vardır. Tablo 17'de katılımcıların İtalya'daki yaşam sürelerine göre belirtilen konu hakkındaki kanaati yer almaktadır. Bu bağlamda İtalya'daki yaşam süresinin katılımcılarda oluşan kanaatleri etkilediği anlaşılmaktadır. Kay Kare testi sonucu da $p = .021 < .05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu kabul edilebilir.

Tablo 18. Katılımcıların İtalya'da Farklı Kültürlerin Sorunsuz Yaşayıp Yaşamadığına İlişkin Düşüncesi

	f	%
Evet	154	28.3
Hayır	185	33.9
Kısmen	158	29.0
Fikrim Yok	45	8.3
Boş	3	0.6
Toplam	545	100.0

Tablo 18'de de görüldüğü gibi katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (185 kişi % 33.9) İtalya'da farklı kültürlerin bir arada sorunsuz yaşadığına inanmadığı tespit edilmiştir. Bu soruya *kısmen* cevabını verenlerin oranı da 158 kişi ile % 29.0'dır.

Tablo 19. Katılımcıların İtalyanların Türklere Bakış Açısını Değerlendirme Biçimi

	f	%
Olumlu	132	24.2
Olumsuz	75	13.8
Kişiyeye göre değişken	322	59.1
Fikrim yok	16	2.9
Toplam	545	100.0

Örneklem grubundan İtalyanların Türklere bakış açısını değerlendirmeleri istenmiştir. Örneklem grubundan 132 kişi (% 24.2) bakış açısının olumlu olduğunu belirtirken, 75 kişi (% 13.8) olumsuz olduğunu ifade etmiştir. Ancak anket katılımcılarının büyük bir çoğunluğu (322 kişi % 59.1) bu durumun kişiye göre değişken olduğunu belirtmiştir. Bu veriler İtalya'daki Türk göçmenlerin, İtalyanların kendilerine yönelik geliştirdikleri bakış açısının bütüncül bir özellikte değerlendirmediğini göstermektedir. Böylelikle İtalyanların Türklere yönelik geliştirdiği tutumun kişiden kişiye farklılık gösterdiği yönünde bir algının baskın yaklaşım olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 20. İtalyanların Türk Göçmenlerin Değerlerine Saygılı Olup Olmadığına Yönelik Katılımcıların Düşüncesi

	f	%
Evet	173	31.7
Kısmen	210	38.5
Hayır	129	23.7
Fikrim Yok	31	5.7
Boş	2	0.4
Toplam	545	100.0

Kültürlerarası iletişimin çift yönlü olması gerekliliği, sadece göçmenlerin değil aynı zamanda göçmenlere ev sahipliği yapan kültürün temsilcilerinin de *ötekinin* değerlerini bilme ve ona saygılı olma durumunu gündeme getirmektedir. Bu bağlamda katılımcılara İtalyanların Türk göçmenlerin değerlerine saygılı olup olmadığına yönelik düşüncesini belirlemek amacıyla "İtalyanların değerlerinize saygılı olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan 210 kişi (% 38.5) bu soruya *kısmen* cevabını verirken, 173 kişi (%

31.7) *evet*, 129 kişi de (% 23.7) *hayır* cevabını vermiştir. Elde edilen verilere göre katılımcıların büyük bir kısmı (*Evet* ve *Kısmen* cevaplarının toplam oranı % 70.2) İtalyanların Türk göçmenlerin değerlerine saygılı olduğu düşüncesindedir.

Tablo 21. Katılımcıların İtalya’da Vatandaşlık Haklarından Eşit Ölçüde Faydalanıp Faydalanmadığına İlişkin Düşüncesi

	f	%
Evet	97	17.8
Hayır	300	55.0
Kısmen	123	22.6
Fikrim Yok	22	4.0
Boş	3	0.6
Toplam	545	100.0

Örneklem grubuna İtalya’daki vatandaşlık haklarından eşit ölçüde yararlanıp yararlanmadıklarına ilişkin düşünceleri sorulmuştur. Bu sorudan elde edilen veriler İtalya’da yaşayan Türk göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun (300 kişi % 55.5) vatandaşlık haklarından eşit ölçüde yararlanmadığı düşüncesinde olduğunu göstermektedir. Kısmen yararlandığını söyleyenlerin oranı ise 123 kişiyle % 22.6’dır.

Tablo 22. Katılımcıların İtalya’da Ayrımcılığa Maruz Kalıp Kalmadığına Yönelik Düşüncesi

	f	%
Evet	151	27.7
Zaman zaman	220	40.4
Hayır	160	29.4
Fikrim Yok	13	2.4
Boş	1	0.2
Toplam	545	100.0

Tablo 22’de katılımcıların İtalya’da ayrımcılık yaşayıp yaşamadığına ilişkin veriler yer almak-

tadır. Bu soruya *evet* ve *zaman zaman* diyenlerin oranı oldukça fazladır. *Evet* diyenler 151 kişi (% 27.7) iken *zaman zaman* diyenler 220 kişidir (% 40.4). Ancak diğer taraftan bu soruya *hayır* yanıtını verenlerin oranı da (160 kişi % 29,4) kayda değerdir.

Tablo 23. Katılımcıların İtalyanları Ne Ölçüde Tanıdığına İlişkin Düşüncesi

	f	%
Çok İyi	66	12.1
İyi	84	15.4
Yeterince	179	32.8
Az	139	25.5
Çok Az	74	13.6
Boş	3	0.6
Toplam	545	100.0

Örneklem grubuna “İtalya’yı ve İtalyanları ne ölçüde tanıdığınızı düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (179 kişi % 32.8) *yeterince* cevabını verdiği görülmüştür. Ancak burada dikkat çeken bir veri olarak katılımcıların İtalya’yı ve İtalyanları *az* ve *çok az* tanıdığını belirtenlerin oranıdır. Örneklem grubundan bu soruya 139 kişinin (% 25.5) *az*, 74 kişinin de (% 13.6) *çok az* diye cevap vermesi ciddi bir probleme işaret etmektedir. Bireylerin içinde yaşadığı ülke ve bu ülkede temas kurduğu kişileri iyi tanması kültürlerarası iletişimin sorunsuz ilerlemesi için en temel şartlardandır. Bu anlamda *çok iyi* ve *iyi* tanıdığını belirtenler olsa da bu oran *az* tanıdığını belirtenlere göre çok daha düşüktür. *Yeterince* tanımak ise farklı çağrışımları barındırmaktadır. Bu noktada örneklem grubunun İtalya’yı ve İtalyanları gerekli olduğu ölçüde tanıma eğilimi içerisinde olduğu izlenimi oluşmaktadır.

Tablo 24. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre İtalyanları Tanıma Düzeyi

Eğitim Durumu	İtalyanları Tanıma Düzeyi										Toplam	
	Çok iyi		İyi		Yeterince		Az		Çok az		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Okuryazar değil	1	1.5	0	0.0	0	0.0	2	1.4	3	4.1	6	1.1
Okuryazar	3	4.6	4	4.8	10	5.6	7	5.1	5	6.8	29	5.4
İlköğretim	27	41.5	38	45.2	99	55.3	90	65.2	48	64.9	302	55.9
Ortaöğretim	24	36.9	39	46.4	50	27.9	32	23.2	18	24.3	163	30.2
Lisans	8	12.3	2	2.4	17	9.5	7	5.1	0	0.0	6	1.1
Lisansüstü	2	3.1	1	1.2	3	1.7	0	0.0	0	0.0	6	1.1
Toplam	65	100	84	100	179	100	138	100	74	100	540	100

$$\chi^2 = 47.20 \text{ df} = 20 \text{ p} = .001 < .05$$

Katılımcıların eğitim durumlarına göre İtalyanları tanıma düzeyi Tablo 24’te görülmektedir. Elde edilen verilere göre örneklem grubunda, eğitim düzeyi arttıkça İtalyanları tanıma düzeyinin de arttığına yönelik bir düşünce olduğu görülmektedir. Kay Kare testi sonucu da $p = .001 < .05$ olduğundan İtalyanları tanıma düzeyinin eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum eğitim düzeyinin artmasına bağlı olarak göçmenlerin ev sahibi kültürün temsilcilerini daha iyi tanıyacağı düşüncesini desteklemektedir.

Tablo 25. İtalya’nın Siyasi ve Ekonomik Durumuna Katılımcıların İlgi Düzeyi

	f	%
Çok	288	52.8
Kısmen	99	18.2
Az	67	12.3
Hiç	88	16.1
Boş	3	0.6
Toplam	545	100.0

Adaptasyonun en önemli göstergelerinden biri de bireylerin yaşadığı yerin sosyal, siyasi ve ekonomik durumu ile ilgilenmesidir. Bu bağlamda katılımcılara “İtalya’nın siyasi ve ekonomik durumuna hangi düzeyde ilgi gösterirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (288 kişi % 52.8) bu soruya *çok* yanıtını verdiği görülmüştür. İlgi düzeyinin çok olması bireylerin yaşadığı yere ilişkin merakları ve bütünleşmeyle açıklanabileceği gibi rasyonel nedenlere bağlı olarak da açıklanabilir. Çünkü içinde yaşadığı ülkenin ekonomik durumu her koşulda göçmenleri de etkilemektedir.

Tablo 26. Katılımcıların Türk Göçmenlerin Kendilerini İtalyanlara Yeterince Tanıtıp Tanıtmadığına İlişkin Düşüncesi

	f	%
Evet	51	9.4
Hayır	344	63.1
Kısmen	112	20.6
Fikrim Yok	35	6.4
Boş	3	0.6
Toplam	545	100.0

Anket katılımcılarının Türk göçmenlerin İtalyanlara kendilerini yeterince tanıtmayı tanıtmadığına ilişkin düşüncesini gösteren Tablo 26’da da görüldüğü gibi örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun (344 kişi % 63.1) bu konu-

daki düşüncesi olumsuz yöndedir. Bu durum yaşanan problemlerin, Türk göçmenlerin kendilerini yeterince ifade edemediği ve tanıtmadığı düşüncesiyle birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Örneklem grubundan 112 kişinin ise (% 20.6) bu soruya *kısmen* yanıtını verdiği görülmektedir. Bu soruya evet diyenlerin oranı ise oldukça düşüktür (51 kişi 9.4).

Tablo 27. İtalyanların Türkleri Anlamak İçin Çaba Gösterip Göstermediğine Yönelik Katılımcıların Düşünceleri

	f	%
Evet	93	17.1
Hayır	300	55.0
Kısmen	111	20.4
Fikrim Yok	39	7.2
Boş	2	0.4
Toplam	545	100.0

Anket katılımcılarına “İtalyanların Türkleri tanımak ve anlamak için çaba sarf ettiğini düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş ve örneklem grubunun bu konudaki düşünceleri alınmıştır. Tablo 27’de de görüldüğü gibi katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (300 kişi % 55.5) bu konuda olumsuz düşündüğü görülmüştür. Buna karşılık bu soruya *kısmen* cevabını verenlerin oranı 111 kişi ile % 20.4’tür. *Evet* diyenlerin oranı ise oldukça düşük olmakla birlikte 93 kişi ile % 17.1’dir.

Tablo 28. Katılımcıların İtalya’nın Göçmen Politikalarını Değerlendirme Biçimi

	f	%
Olumlu	57	10.5
Olumsuz	265	48.6
İlgilenmiyorum	105	19.3
Fikrim Yok	115	21.1
Boş	3	0.6
Toplam	545	100.0

AB ülkelerinde uygulanan göçmen politikalarına yönelik en ciddi eleştiri bu politikaların entegrasyonu değil fakat asimilasyonu desteklediği yönündedir. Bu bağlamda katılımcılara “İtalya’nın göçmen politikalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (265 kişi % 48.6) bu konuyu *olumsuz* olarak değerlendirdiği görülmüştür. *Olumlu* değerlendirenlerin oranı ise (57 kişi % 10.5) oldukça düşük görünmektedir. Ancak bu sorudan hareketle elde

edilen verilerde bir diğer dikkat çekici konu; bu soruya verilen cevaplar içerisinde *ilgilenmiyorum* ve *fikrim yok* diyenlerin oldukça yoğun olmasıdır. Bu soruya katılımcılardan 105 kişi (% 19.3) *ilgilenmiyorum* diyerek cevap verirken, 115 kişi de (% 21.1) *fikrim yok* yanıtını vermiştir. Bu veriler örneklem grubu çerçevesinde düşünüldüğünde Türk göçmenlerin önemli bir kısmının İtalya'nın göçmen politikaları ile doğrudan doğruya ilgilenmediğini göstermektedir.

Tablo 29. Türkiye'nin AB'ye Kabul Edilip Edilmeyeceğine Yönelik Katılımcıların Görüşleri

	f	%
Kesinlikle Kabul Edilir	61	11.2
Kabul Edilir	144	26.4
Kesinlikle Kabul Edilmez	113	20.7
Kabul Edilmez	155	28.4
Fikrim Yok	70	12.8
Boş	2	0.4
Toplam	545	100.0

Örneklem grubuna “Sizce Türkiye Avrupa Birliği'ne kabul edilir mi?” sorusu yöneltilmiştir. Böylelikle Türk göçmenlerin İtalya deneyimleri sonucunda özellikle İtalya açısından *Avrupalıların* Türklere ve Türkiye'ye bakış açısına yönelik düşünceleri test edilmiştir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne kabul edilip edilmeyeceğine ilişkin soruya *kesinlikle kabul edilir* diye cevap verenlerin oranı 61 kişi ile % 11.2'dir. *Kabul edilir* diyenlerin oranı ise 144 kişi ile % 26.4'tür. 113 kişi (% 20.7) *kesinlikle kabul edilmez* derken, 155 kişi de (% 28.4) *kabul edilmez* yanıtını vermiştir. Türkiye'nin AB'ye kabul edilmeyeceğini düşünenlerin oranı, kabul edileceğini düşünenlerin oranından daha fazladır. Bu veriler, İtalya'da yaşayan Türk göçmenlerin, Avrupalıların Türklere bakış açısının (nedeni her ne olursa olsun) olumsuz olduğuna yönelik bir düşünceye sahip olduğunu göstermektedir. Ancak burada başka faktörlerin de etkili olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Farklı kültürlerin bir arada bulunması kaçınılmaz olarak kültürlerarası iletişim ve etkileşim sürecini beraberinde getirecektir. Bu sürecin kaçınılmazlığı, insanın toplumsal bir varlık olması ve toplum içerisinde yaşıyor olması ile

doğrudan doğruya bağlantılıdır. Farklı kültürlerin iletişimi çoğunlukla farklı milletler üzerinden değerlendirilse de kültürlerarası iletişim çok geniş bir perspektife sahiptir. Ancak farklı milletler arasında yaşanan bir deneyim kültürel farklılıkları olası en üst düzeyde vurgular. Bunun için kültürlerarası iletişim çalışmalarında bu tip bir deneyim ayrıca önem taşır.

Bu çalışmada da farklı bir milletten, dolayısıyla farklı bir kültürden gelen Türk göçmenlerin İtalya'daki kültürlerarası iletişim deneyimi ele alınmaya çalışılmıştır.

Örneklem grubundan elde edilen bulgulara göre İtalya'da yaşayan Türk göçmenlerin genel anlamıyla kültürel farklılıklara dayalı bazı problemler yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu problemlerin başında ise *uyum* sorunu vardır. Elde edilen veriler ışığında bu uyum probleminin en temel nedeni katılımcıların farklı bir kültürü temsil ediyor ve yaşıyor olmasıdır. Kültürel farklılıkların yanında katılımcılara göre uyumun önündeki en büyük engellerden bazıları *dil* ve *din* faktörleridir.

Türk göçmenlerin İtalya'da yaşadığı kültürel değerler de araştırma açısından dikkat çekicidir. Öncelikli olarak göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun Türkiye'ye halen vatandaşlık bağı ile bağlı olması, vatan olarak Türkiye'yi görmesi ve kendini *Türk* olarak tanımlaması ülkesi için beslediği değerleri ortaya koyması açısından önemlidir. Bu bağlamda örneklem grubunun yine büyük çoğunluğunun, gerekçeleri farklı da olsa, Türkiye'ye dönme fikrine sahip olması İtalya'da yaşıyor olmaktan dolayı duyduğu memnuniyetsizliğin bir ifadesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca önemli bir gösterge olarak Türk göçmenlerin çoğunlukla Türk televizyonlarını takip etmesi Türkiye'ye olan ilgilerinin devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Dil, uyumun önünde bir engel olarak ortaya çıkarken Türk göçmenlerin aile içerisinde kendi dilini kullanmayı tercih etmesi, yine katılımcıların yaşatmaya çalıştığı kültürel değerlerin başında gelmektedir. Dilin bir kültür taşıyıcısı ve kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasındaki önemi göz önünde tutulduğunda kültürel kimliğin Türk göçmenler tarafından korunduğu anlaşılmaktadır.

En çok arkadaşlık kurulan kesim değerlendirildiğinde Türk göçmenlerin yine Türk göçmenlerle arkadaşlık kurmayı tercih etmesi bir anlamda İtalyanlar ile Türk göçmenler arasında formel ilişkiler dışında bir ilişki biçiminin olmadığını ya da bunun sınırlı düzeyde gerçekleştiğini düşündürmektedir. Örneğin İtalyanlar ile evlilik düzeyinde bir ilişkinin Türk göçmenlerin çoğunluğu tarafından *kesinlikle olumsuz* karşılandığı görülmüştür. Ancak uyum problemlerinin yaşanması ve İtalyanlarla bunun gibi yakın ilişkiler kurma konusunda İtalya'daki yaşam süresine bağlı olarak değişiklikler belirlenmiştir.

Türk göçmenlerin İtalyanların Türklere olan bakış açısını değerlendirme şekli araştırmanın önemli verilerinden birini oluşturmaktadır. Türk göçmenlerin İtalyanların kendilerine olan bakış açısını bütüncül bir şekilde değerlendirmede, bu bakış açısının kişiye göre değişken olarak düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Bu ise Türk göçmenlerin İtalyanlara ilişkin önyargı sahibi olmadığını ya da klişeleştirme yoluna gitmediğini göstermektedir. Ancak örneklem grubundan elde edilen verilere göre İtalya'da yaşayan Türk göçmenlerin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne alınmayacağı yönündeki baskın düşüncesi de bu anlamda dikkate değerdir.

Türk göçmenlerin İtalya'da vatandaşlık haklarından eşit ölçüde yararlanmadığı ve İtalya'da ayrımcılığa maruz kaldığı düşüncesine sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Türk göçmenlerin İtalya'nın göçmen politikaları ile ilgili olumsuz bir yargıya sahip olduğu belirlenmiştir.

İtalya'daki Türk göçmenlerin yaşadığı kültürlerarası iletişim deneyiminin içerisinde birçok sorunu barındırdığı ifade edilebilir. Özellikle, Türklerin içinde yaşadığı topluma ve etkileşime geçtiği İtalyanlara karşı olumsuz bakış açısı, kültürlerarası iletişim bağlamında değerlendirildiğinde dikkat çeken bir konudur. Bu sorunların aşılması ve sorunsuz bir kültürlerarası iletişim ve etkileşim sürecinin yaşanması bu bakış açısının olumluya doğru çevrilmesine bağlıdır.

Kültürlerarası iletişim süreci çift taraflı bir etkileşimi içerisinde barındırdığı için, göçmenlerin olduğu kadar ev sahibi kültürü temsil

eden devlet, toplum ve bireylerin de bu olumsuz bakış açısına doğrudan doğruya etki ettiği gözden uzak tutulmamalıdır. Kuşkusuz İtalya'da yaşayan Türk göçmenlerin İtalya ve İtalyanlara karşı sahip olduğu bu olumsuz bakış açısının temelinde göçmenlere karşı geliştirilen yaklaşım tarzının etkileri büyüktür. Araştırmadan elde edilen bulgular da bunu göstermektedir. Bu sebeple Türk göçmenlerin İtalya'da yaşadığı kültürlerarası iletişim deneyiminde göze çarpan sorunların aşılması öncelikli olarak ev sahibi kültürün göçmenlere ilişkin geliştirdiği sosyal düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır. Önyargıların ve klişelerin geçerli olduğu bir kültürlerarası iletişim süreci, içerisinde birçok iletişim kazasına da neden olacaktır. Bu sebeple çokkültürlü bir toplumda hem ev sahibi kültürün hem de göçmenlerin, kültürel farklılıkları görmesi, anlaması, onlara karşı empatiyle yaklaşması ve ötekileştirme yanlısına düşmemesi gerekmektedir.

Kim'in (2002: 454-455) belirttiği gibi kültürlerarası iletişim yeterliği, sadece bilgi düzeyinde gerçekleşmez. Bu süreci etkileyen duysal ve davranışsal faktörler de son derece önemlidir. Kültürlerarası iletişimin olumsuz yönde seyretmesinin en büyük nedenlerinden biri de bu üç unsurun çoğunlukla bir arada bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumun kültürlerarası yeterlilik unsurlarından her birine sahip olması beklenmektedir.

Kültürlerarası iletişimde farklı kültürlerin ve kültürel farklılıkların olması son derece doğaldır. Aksi halde kültürlerarası iletişimden bahsetmek mümkün olmazdı. Bu sebeple iletişime geçilen bireylerin kültürel farklılıkları hakkında bilgi sahibi olmak ve bu doğrultuda söylemler ve davranışlar geliştirmek kültürlerarası iletişimde birincil dereceden önemlidir. İtalya'da yaşayan Türk göçmenlerin yaşadığı sorunların giderilmesinde bu doğrultuda, iki yönlü bir etkileşim ve iletişim sürecinin etkili olacağı düşünülebilir.

KAYNAKLAR

Arasaratnam L A ve Doerfel M L (2005) Intercultural Communication Competence: Identifying Key Components From Multicultural Per-

- spectives, *International Journal of Intercultural Relations*, 29, 137-163.
- Baraldi C (2006) *New Forms of Intercultural Communication in a Globalized World*, *International Communication Gazette*, 68 (1), 53-69.
- Bruce S ve Yearley S (2006) *The Sage Dictionary of Sociology*, Sage Publications, London.
- Dictionary of Media Studies* (2006) A&C Black, London.
- Dong Q, Day K D ve Collaço C M (2008) *Overcoming Ethnocentrism Through Developing Intercultural Communication Sensitivity and Multiculturalism*, *Human Communication*, 11(1), 27-38.
- Dlbet F (2008) Göç, William Outhwaite (ed), *Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü*, Melih Pekdemir (çev) İletişim Yayınları, İstanbul, 314-315.
- Emiroğlu K ve Aydın S (2003) *Antropoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Evanoff R (2006) *Integration in Intercultural Ethics*, *International Journal of Intercultural Relations*, 30, 421-437.
- Findlay M S (1998) *Language and Communication: A Cross-cultural Encyclopedia*, ABC-CLIO, California.
- Giddens A (2008) *Sosyoloji*, Cemal Güzel (çev), Kırmızı Yayınları, Ankara.
- Groff L (2002) *Intercultural Communication, Interreligious Dialogue, and Peace*, *Futures*, 34, 701-716.
- Güvenç B (1974) *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Hall J A (2008) *Kültür*, William Outhwaite (ed), *Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü*, Melih Pekdemir (çev), İletişim Yay, İstanbul, 447-451.
- Haviland W ve ark (2002) *Kültürel Antropoloji*, İnan Deniz (çev), Kaknüs Yay, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı Ç (2008) *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*, *Sosyal Psikolojiye Giriş*, Evrim, İstanbul.
- Kartarı A (2006) *Farklılıklarla Yaşamak*, *Kültürlerarası İletişim*, Ürün Yayınları, Ankara.
- Khang H (2008) *Intercultural Communications, Dimensions*, Lynda Lee Kaid and Christina Holtz-Bacha (eds), *Encyclopedia of Political Communication*, Sage Publications, London, pp 338-339.
- Kim Y Y (2002) *Intercultural Communication, Adaptation And*, Jorge Reina Schement (ed), *Encyclopedia of Communication And Information*, Gale Group-Thomson Learning, New York, pp 452-459.
- Marshall G (1999) *Sosyoloji Sözlüğü*, Osman Akınhay ve Derya Kömürçü (çev), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Matkeviciene R (2008) *Identities and Intercultural Communication: Thematic Map of the 14th Congress of Nordic Network for Intercultural Communication*, *Informacijos Mokslo*, 45, 60-69.
- McLuhan M (2001) *Global Köy*, Bahar Öcal Düzgören (çev), Scala Yayınları, İstanbul.
- Mutlu E (2004) *İletişim Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Novinger T (2001) *Intercultural Communication, A Practical Guide*, University of Texas Press, Austin.
- Oatey-Sprencer H ve Kotthoff H (2007) *Introduction*, Helga Kotthoff and Helen Oatey-Sprencer (eds), *Handbook Of Intercultural Communication*, Mouton de Gruyter, Berlin, pp 1-6.
- Odyakmaz A N ve Odyakmaz Acar N (2008) *İletişim Sözlüğü*, Babil Yayınları, İstanbul.
- Oksaar E (2008) *Kültürlerarası İletişim Bağlamında Kültür Kuramı*, Ayhan Selçuk (çev), Çizgi Yayınevi, Konya.
- Oskay Ü (1997) *İletişimin ABC'si*, Der Yayınları, İstanbul.
- Peltokorpi V (2010) *Intercultural Communication in Foreign Subsidiaries: The Influence of Expatriates' Language and Cultural Competencies*, *Scandinavian Journal of Management*, 26, 176-188.
- Rogers E M (1999) *Georg Simmel's Concept of the Stranger and Intercultural Communication Research*, *Communication Theory*, 9 (1), 58-74.

Rogers E M ve Steinfatt T M (1999) Intercultural Communication, Waveland Press, Illionis.

Saran N (1989) Antropoloji, İnkılâp Yayınları, İstanbul.

Selçuk A (2005) Kültürlerarası İletişimi Olumsuz Etkileyen Bazı Faktörler, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Derg, 19, 447-453.

Taylor M (2005) Intercultural Communication Theory. Robert L. Heath (ed), Encyclopedia of Public Relations, Sage Publications, London, pp 428-430.

Turhan M (2002) Kültür Değişmeleri, Sosyal Psikoloji Bakımından Bir Tetkik, Çamlıca Yayınları, İstanbul.

Turner B S (2006) The Cambridge Dictionary of Sociology, Cambridge University Press, Cambridge.

Wells C (1994) Sosyal Antropoloji Açısından İnsan ve Dünyası, Bozkurt Güvenç (çev), Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yalçın C (2004) Göç Sosyolojisi, Anı Yayınları, Ankara.

Yağbasan M (2008) Kültürlerarası İletişim Bağlamında Almanya'daki Türklerin İletişimsel Ortamlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Derg, 18 (2), 309-332.

Yağbasan M (2009) Kültürlerarası İletişim ve Diyalogun Almanya Özelinde Analizi, e-Journal of New World Sciences Academy, Humanities, 4 (1), 113-136.